

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
«ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ»**

**ΜΑΘΗΜΑ
-ΣΥΓΧΡΟΝΕΣ ΑΠΟΨΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΓΙΑ ΤΗ
ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΗ - ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΣΠΟΥΔΩΝ
-ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΩΝ ΣΤΗΝ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΜΟΝΑΔΑ**

**ΕΡΓΑΣΙΑ
Ευέλικτη Ζώνη Διαθεματικών Προσεγγίσεων:
Μια εκπαιδευτική καινοτομία που αλλάζει το σχολείο.**

Ηλίας Γ. Ματσαγγούρας , Παιδαγωγικό Ινστιτούτο

**ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟΣ ΦΟΙΤΗΤΗΣ
ΚΑΡΑΘΑΝΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ**

**ΒΟΛΟΣ
ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟ ΕΤΟΣ 2005-2006**

Παρουσίαση

Το άρθρο του κ. Ηλία Γ. Ματσαγπούρα, αντιπροέδρου του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου και Επιστημονικά Υπεύθυνου του Έργου «Ευέλικτη Ζώνη», παρουσιάζει την Ευέλικτη Ζώνη Διαθεματικών Προσεγγίσεων ως μια εκπαιδευτική καινοτομία που εμπλουτίζει το σταθερό πρόγραμμα του σχολείου δίνοντας την ευκαιρία στο κλειστό σχολείο που ασφυκτιά να αναπνεύσει κάνοντας ανοίγματα στο διαφορετικό, στο προαιρετικό, στο τοπικό, στο φανταστικό, στο εναλλακτικό, στο συλλογικό, στο άγνωστο.

Έτσι λοιπόν η Ευέλικτη Ζώνη, κατά τον κ. Ματσαγπούρα συνιστά μια εκπαιδευτική καινοτομία, γιατί αποτελεί μια φιλόδοξη παρέμβαση αλλαγής του σχολικού μας συστήματος μέσα από την ελεύθερη θεματική της και την ενεργητική μεθοδολογία και έχει σαν σκοπό:

1. Να αντισταθμίσει την ανελαστικότητα, τις μονομέρειες και τον πολυκερματισμό του παραδοσιακού σχολείου με διαθεματικές προσεγγίσεις που ευνοούν την ολιστική θεώρηση των πραγμάτων και ενθαρρύνουν τον πειραματισμό, τη διαφοροποίηση, τη δημιουργικότητα, την πρωτοβουλία και τη φαντασία εκπαιδευτικών και μαθητών.

2. Να εξασφαλίσει το χρονικό και μεθοδολογικό πλαίσιο για τη μελέτη θεμάτων που ικανοποιούν τις ανάγκες μαθητών και εκπαιδευτικών και δεν είναι εφικτό να υλοποιηθούν από το αναλυτικό πρόγραμμα.

3. Να δημιουργήσει μια ανανεωτική κίνηση που θα αλλάξει εσωτερικά όλους τους τομείς της σχολικής ζωής.

Βασικά στοιχεία της Ευέλικτης Ζώνης που αναμένεται να συνδράμουν στον ανανεωτικό της ρόλο είναι:

- α. Η διαθεματική προσέγγιση που ενιαιοποιεί τη γνώση.
- β. Η χαλάρωση των διαχωριστικών γραμμών μεταξύ διδασκόμενων μαθημάτων.
- γ. Η σύνδεση της σχολικής γνώσης με τα ενδιαφέροντα του παιδιού.
- δ. Η ενεργοποίηση της κριτικής σκέψης και της δημιουργικότητας των μαθητών.
- ε. Η ανάπτυξη συλλογικών μορφών συστηματοποιημένης δράσης και διαλεκτικής αντιπαράθεσης.
- στ. Η ανάπτυξη στάσεων και δεξιοτήτων.
- ζ. Ο εμπλουτισμός της σχολικής ζωής με συναίσθημα, ρυθμό και φαντασία.
- η. Η ένταξη στην μαθητική ομάδα όλων των μαθητών άσχετα της ακαδημαϊκής τους επίδοσης, το φύλο, τη φυλή και την κοινωνική και πολιτιστική προέλευσή του, και
- θ. Η ανάπτυξη της χειροκατασκευαστικής ικανότητας των μαθητών και η εξοικείωσή τους με τη χρήση της σύγχρονης τεχνολογίας.

Η επιλογή των αντικειμένων μελέτης γίνεται με κριτήρια τις δύο βασικές αρχές τις Ευέλικτης Ζώνης δηλαδή:

- α) Την αρχή της ελεύθερης συλλογικής επιλογής
- και β) την αρχή της ποικιλίας.

Η Ευέλικτη Ζώνη εντάσσεται μέσα στο υποχρεωτικό εβδομαδιαίο ωρολόγιο πρόγραμμα με δύο δίωρα για την Πρώτη, Δευτέρα και Τρίτη τάξη, ένα τρίωρο για την Τετάρτη και ένα δίωρο για την Πέμπτη και Έκτη Δημοτικού. Η καθιέρωση της διδακτικής περιόδου των 90' αποτελεί παράγοντα θετικό για την ολοκλήρωση της εργασίας χωρίς περικοπές και αποσπάσεις. Η διαθεματική δραστηριότητα της Ευέλικτης Ζώνης διαρκεί ανάλογα με τη φύση και τους σκοπούς της ένα ή περισσότερα δίωρα και σε μερικές περιπτώσεις μπορούν να πάρουν την μορφή αναπτυγμένων σχεδίων εργασίας να διαρκέσουν μερικές εβδομάδες ή μήνες.

Η ύπαρξη θεσμικού και χρονικού πλαισίου, μέσω της Ευέλικτης Ζώνης, εξασφαλίζει στον εκπαιδευτικό το «χωροχρόνο» για να μελετήσουν οι μαθητές του θέματα που παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον γι' αυτούς ακολουθώντας τρόπους που

δεν είναι εύκολο να εφαρμόσουν στο συμβατικό πρόγραμμα, αναβαθμίζοντας έτσι το ρόλο των μαθητών στη μαθησιακή διαδικασία και την αυτονομία του εκπαιδευτικού και της σχολικής μονάδας, συνδέοντας το σχολείο με την κοινωνία και τη σχολική γνώση με την κοινωνική και φυσική πραγματικότητα.

Θεμέλιο αυτής της καινοτομίας αποτελεί ο ρόλος του μαθητή, ο οποίος έχει τη δυνατότητα να επιλέξει θέματα που είναι πιο κοντά στα ενδιαφέροντά του, τις κλίσεις τους, τις εμπειρίες του αφ' ενός και αφ' ετέρου να εμπλακεί σε ενεργητικές μορφές που είναι επίκαιρες στον τόπο τους ή στον κόσμο, που ξεπηδούν ως ερεθίσματα από τα μαθήματα του σχολείου, που προέρχονται από τις απαιτήσεις και τις συνθήκες της σύγχρονης ζωής, μορφές μάθησης και έκφρασης και που δεν περιορίζονται μόνο στο γλωσσικό και λογικομαθηματικό κώδικα.

Ο εκπαιδευτικός δεν περιορίζεται στο διδακτικό του ρόλο αλλά αναλαμβάνει τους ρόλους του εμπνευστή, του καθοδηγητή και του συντονιστή με σκοπό να διδάξει στρατηγικές και τεχνικές σκέψης, διερεύνησης, επικοινωνίας, συνεργασίας και αντιπαράθεσης. Έτσι η Ευέλικτη Ζώνη θεσμοθετεί τη δυνατότητα στον εκπαιδευτικό να λειτουργήσει αυτόνομα σε όλα τα επίπεδα του σχεδιασμού της υλοποίησης και αξιολόγησης του περιεχομένου που θα αποκτήσει το όλο πρόγραμμα.

Η σχολική μονάδα αυτονομείται αναδεικνύοντας έτσι την οργανική της υπόσταση, μέσα από τη συνεργασία των εκπαιδευτικών κατά τον προγραμματισμό και την υλοποίηση των προγραμμάτων, εξασφαλίζοντας με τον καλύτερο τρόπο την αξιοποίηση των ανθρώπινων πόρων.

Η Ευέλικτη Ζώνη, σαν καινοτομία αναμορφώνει την κυρίαρχη σχολική κουλτούρα. Η ατομική και συλλογική αυτονομία, η ανακατανομή των ρόλων και η αναμόρφωση σχέσεων που συνεπάγεται η διπλή μορφή της αυτονομίας, η επαναθεώρηση του χρόνου, ο επαναπροσδιορισμός του ρόλου και της προοπτικής των μαθητών, ο ενδοσχολικός προγραμματισμός και η διασχολική δικτύωση αποτελούν θετικά στοιχεία που δημιουργούν τις προϋποθέσεις να αναπτυχθούν νέες αντιλήψεις στους εκπαιδευτικούς για την εκπαίδευση και τη λειτουργία της.

Η εφαρμογή αυτής της καινοτομίας στηρίζεται σε δύο αρχές: την αρχή της ελεύθερης συλλογικής επιλογής και την αρχή της ποικιλίας και καλύπτει όλες τις φάσεις παραγωγής της γνώσης, όπως είναι η συλλογή πρωτογενών πληροφοριακών δεδομένων, η επεξεργασία τους, η κωδικοποίηση της γνώσης που προκύπτει από τη διαδικασία της επεξεργασίας, η διαχείριση της παραγόμενης γνώσης και η αξιολόγησή της. Μ' αυτό τον τρόπο η Ευέλικτη Ζώνη ανανεώνει τη μεθοδολογία του σχολείου χρησιμοποιώντας εκτός από τα φύλλα εργασίας και άλλες δραστηριότητες όπως: Διερευνητικές δραστηριότητες, επισκέψεις σε χώρους ενδιαφέροντος, αναπαραστάσεις κοινωνικών γεγονότων ή καταστάσεων, αξιοποίηση του προφορικού λόγου και ενεργοποίηση δημιουργικότητας με αποτέλεσμα να ανταποκρίνεται καλύτερα στην ποικιλία των ατομικών διαφορών, αναγκών και εμπειριών των μαθητών και δημιουργούνται θετικές συνθήκες για να εκδηλωθούν όλα οι δυνατότητες όλων των μαθητών.

Ακόμη η Ευέλικτη Ζώνη αλλάζει το κοινωνικό πλαίσιο της σχολικής τάξης καθιερώνοντας ένα πλαίσιο αποδοχής του άλλου, ψυχολογικής στήριξης, συλλογικής δράσης και δημοκρατικών διαδικασιών, μέσα από τη διερευνητική φύση των δραστηριοτήτων όσο και από τον κοινωνικό προσανατολισμό.

Τέλος, για την εφαρμογή της Ευέλικτης Ζώνης προσφέρεται ποικίλο υλικό μέσα από: Το Πολυθεματικό Βιβλίο, Τα Διαθεματικά Σχέδια Εργασίας του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου, τους Φακέλους Προγραμμάτων ΣΕΠΠΕ και μέσω Ιστοσελίδας ειδικής για την Ευέλικτη Ζώνη.

Κριτική

Έχοντας πλήρη επίγνωση της έννοιας «καινοτομίας στην εκπαίδευση» επιχειρώ την κριτική του άρθρου που αφορά την Ευέλικτη Ζώνη παραμερίζοντας την όποια αβεβαιότητα, άγχος, φοβία και άρνηση που επιφέρει κάθετι το καινούργιο που ταράσσει τα λιμνάζοντα νερά της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Η προσπάθεια αυτή στηρίζεται σε μια καλοπροαίρετη κριτική που σκοπό έχει την επισήμανση των θετικών και αρνητικών σημείων μιας φιλόδοξης καινοτομίας που αποβλέπει στην αλλαγή του σχολικού κλίματος συμβάλλοντας στην ανάπτυξη στάσεων και δεξιοτήτων των σημερινών μαθητών και αυριανών πολιτών.

Δυστυχώς η Ευέλικτη Ζώνη μετά την εφαρμογή της ως πιλοτικό πρόγραμμα παύεται και απαξιώνεται από το ΥΠΕΠΘ και στη συνέχεια επιβάλλεται ως καινοτομία οδηγώντας τους εκπαιδευτικούς σε άρνηση να την εφαρμόσουν λόγω έλλειψης ενημέρωσης. Αποτέλεσμα η μαζική αποχώρηση των σχολικών μονάδων από το πρόγραμμα.

Η καθιέρωση, πάντοτε, αλλαγών στην εκπαίδευση είχε μια τάση να ξεκινά από την οροφή λησμονώντας ότι τα στέρεα οικοδομήματα χρειάζονται γερές βάσεις. Χρειάζεται συναίνεση και ενημέρωση. Μα πάνω απ' όλα χρειάζεται οι αλλαγές να προκύπτουν από ανάγκες και να στηρίζονται σε αξίες. Η ανάγκη που είναι η αρχή κάθε καινούριου και καινοτόμου έχει σαν σκοπό την ετοιμότητα για την υλοποίησή της ή την ικανοποίησή της.

Έτσι και στην Ευέλικτη Ζώνη προσπαθούμε να εφαρμόσουμε ένα πρόγραμμα που χρειάζεται ομαδική δουλειά χωρίς τους μαθητές να τους έχουμε μυήσει πρώτερα στην τέχνη του συνεργάζεσθαι. Ζητούμε την ολιστική θεώρηση των πραγμάτων όταν ο μαθητής σε όλα τα εγχειρίδιά του αντιλαμβάνεται τη γνώση κερματισμένη και τον μισούμε σ' αυτή για 21 ώρες και ξαφνικά σε 4 ώρες τον προσκαλούμε και τον προκαλούμε να αλλάξει τρόπο σκέψης και να δει τη γνώση σφαιρικά. Γι' αυτό και οι μαθητές έχουν θετική άποψη για την Ευέλικτη Ζώνη αλλά "θα ήθελαν και τα άλλα μαθήματα να γίνονται μ' αυτό τον τρόπο". Γιατί "...τα τε χύδην μαθήματα...συνακτέον εις σύννοσιν οικειότητός τε αλλήλων των μαθημάτων και της του όντος φύσεως" γράφει ο Πλάτων στο έργο Πολιτεία (537 C)

Οι λέξεις – έννοιες ελευθερία, αυτονομία πως είναι δυνατόν να πραγματωθούν όταν η δράση τους περιορίζεται σε ένα ή δύο δίωρα την εβδομάδα; Η χωροχρονική οριοθέτηση αυτής της καινοτομίας μέσα στο εβδομαδιαίο ωρολόγιο πρόγραμμα καθιστά αυτόματα την Ευέλικτη Ζώνη «μάθημα» με την παραδοσιακή έννοια. Ένα μάθημα που ενδέχεται αν δεν τύχει ιδιαίτερης προσοχής και σύνδεσης με τις ανάγκες των μαθητών να αποτελέσει βαρετό, κουραστικό, αδιάφορο και εν τέλει χαμένες διδακτικές ώρες.

Η αναζήτηση της γνώσης και η μεταφορά της από τον ένα χώρο – τομέα στον άλλο επιστημονικό χώρο προσεγγίζοντάς την διαθεματικά, δεν υπηρετείται στο κλασικό πρόγραμμα και θα πρέπει να την αναζητήσουμε τώρα στο 4ωρο ή 2ωρο της εβδομάδας εκεί όπου οι διαχωριστικές γραμμές μεταξύ των διδασκόμενων μαθημάτων με ένα μαγικό τρόπο θα χαλαρώσουν και θα καταφέρουν να περάσουν από το «ασυνείδητο» αναλυτικό πρόγραμμα στο «συνειδητό πρόγραμμα» της Ευέλικτης Ζώνης.

Το ίδιο και ο πειραματισμός, η δημιουργικότητα, η πρωτοβουλία και η φαντασία λέξεις και έννοιες ανύπαρκτες στο αναλυτικό πρόγραμμα προβάλλονται τώρα σαν μαγικές συνταγές για την παρασκευή του «μαγικού φίλτρου» που θα αναζωογονήσει την εκπαιδευτική διαδικασία και θα την ξυπνήσει από το λήθαργό της.

Όσο για το χωροχρονικό πλαίσιο μας προτείνει: « την ευκαιριακή μάθηση της ημέρας μεταθέστε την στην Ευέλικτη Ζώνη». Αντί να δώσουμε στον μαθητή στην κατάλληλη στιγμή την τροφή του την στερούμε για να του την δώσουμε κάποια άλλη στιγμή όταν εμείς θέλουμε και όχι όταν την έχει ανάγκη.

Η ενεργοποίηση της κριτικής σκέψης των μαθητών πιστεύεται ότι μόνο με την Ευέλικτη Ζώνη μπορεί να πραγματοποιηθεί ενώ αντίθετα στο υπόλοιπο πρόγραμμα ο μαθητής μένει παθητικός είτε επεξεργάζεται ένα κείμενο στη Γλώσσα είτε λύνει ένα πρόβλημα στα Μαθηματικά είτε προσπαθεί να βρει την γενεσιουργό αιτία ενός φαινομένου μέσα στο Φυσικό Κόσμο.

Το συναίσθημα, ο ρυθμός και η φαντασία αμελούνται στα κείμενα της Γλώσσας, στην ώρα της Μουσικής και της Αισθητικής Αγωγής, ενώ αναδεικνύονται στην Ευέλικτη Ζώνη εκεί που μπορούν να γίνουν τα πάντα ακόμη και η ανάπτυξη της χειροκατασκευαστικής ικανότητας των μαθητών και η εξοικείωσή τους με τη χρήση της τεχνολογίας.

Τέλος η ατομικότητα, η αχίλλειος πτέρνα του κλασικού σχολείου, παύει να υφίσταται στην ώρα της Ευέλικτης Ζώνης γιατί όλοι οι μαθητές ομαδοποιούνται άμεσα εδώ και τώρα, ξεχνώντας τις ακαδημαϊκές επιδόσεις, το φύλο, τη φυλή, την κοινωνική και πολιτισμική προέλευσή τους.

Η Ευέλικτη Ζώνη λοιπόν θεωρώ πως λειτουργεί αποσπασματικά, υλοποιώντας θέματα που κατ' επίφαση αποτελούν ανάγκες των παιδιών, διαλέγονται πάντα με έντεχο τρόπο από τους εκπαιδευτικούς, υλοποιούνται από τους εκπαιδευτικούς και παρουσιάζονται από τους εκπαιδευτικούς. Ζητάμε από τους μαθητές «να ψάξουν» να βρουν πηγές χωρίς να έχουμε ρωτήσει αν έχουν τη δυνατότητα αυτή στο σπίτι τους ή στο κοντινό ή μακρινό κοινωνικό περιβάλλον (δημοτικές βιβλιοθήκες, γραφεία οργανισμών κ.λ.π.). Οργανώσαμε τη Βιβλιοθήκη του σχολείου για να έχει ο μαθητής πρόσβαση σε θέματα που τον απασχολούν; Τον κάναμε να αγαπήσει το βιβλίο; Το ψάξιμο γενικά της πληροφορίας; Και αν αυτό δεν το πετύχαμε στο κλασικό πρόγραμμα πως εμείς οι ίδιοι θα το πετύχουμε στην Ευέλικτη Ζώνη;

Ας μην τρέφουμε αυταπάτες, η Ευέλικτη Ζώνη αποτελεί ένα θαυμάσιο χωροχρόνο για την προετοιμασία Πολιτιστικών εκδηλώσεων, ενασχόληση με Θέατρο, χορωδία, σχολικό κήπο, επίσκεψη σε επιχειρήσεις και γενικότερα δράσεις που δεν χωρούν μέσα στο πρόγραμμα.

Κύριε καθηγητά, οι «δάσκαλοί» μου κατά την διάρκεια των σπουδών μου πάντα ανέφεραν ότι πρέπει να συνδέουμε το μερικό με το γενικό, το συγκεκριμένο με το αόριστο και αφηρημένο και να ξεκινούμε από το κοντινό και να ταξιδεύουμε στο μακρινό κάθε στιγμή, σε κάθε μάθημα ώστε αν το μάθημα που διδάσκω είναι η εκκλησία του χωριού μου, να ξεκινήσω μ' αυτό το ερέθισμα να επισκεφτώ την εκκλησία της ενορίας να τα ζήσουν από κοντά το τέμπλο, το Ιερό, την Αγία Τράπεζα αλλά και να ζητήσω από τους μαθητές να υπολογίσουν το εμβαδόν μιας εκκλησίας συγκεκριμένων διαστάσεων, να ζωγραφίσουν και στην Αισθητική Αγωγή μια εκκλησία και τέλος να μάθουν τα παιδιά στα Θρησκευτικά για τους αρχιτεκτονικούς ρυθμούς των εκκλησιών.

Η εποχή μας με την διεθνοποίηση του πολιτισμού, την παγκοσμιοποίηση της οικονομίας, την πολυπολιτισμική πραγματικότητα, τη ραγδαία αύξηση των γνώσεων, την εκμηδένιση των αποστάσεων μέσω τεχνολογίας αναζητά ένα νέο τύπο σχολείου και διδασκαλίας ο οποίος δε στηρίζεται στην «μετάδοση και αποστήθιση των γνώσεων» αλλά στην ενεργητική εμπλοκή των μαθητών. Μια διδασκαλία που σκοπούς έχει να ενθαρρύνει το μαθητή να ψάχνει τη γνώση, για να διευρύνει τους πνευματικούς του ορίζοντες και να τον καταστήσει ικανό να συνδυάζει αυτή για την επίτευξη των στόχων του. Η επιτυχία αυτή δεν προεξοφλείται στην εφαρμογή της Ευέλικτης Ζώνης Διαθεματικών προσεγγίσεων. Η διαθεματικότητα αν δεν συνδυαστεί με την αλλαγή των προγραμμάτων Σπουδών και του εκπαιδευτικού πλαισίου θα παγιωθεί και δε θα μπορέσει να αποτελέσει μια καινοτομία. Συνάμα θα πρέπει να οραματιστούμε τον πολίτη του 2020, ώστε να ιεραρχήσουμε τις απαιτήσεις και τις αξίες της κοινωνίας και να επαναθεωρηθεί ο ρόλος του μαθητή, του εκπαιδευτικού, του σχολείου εάν

θέλουμε να αποτελεί πάντα και να εκπληρώνει το εκπαιδευτικό και παιδαγωγικό του ρόλο.

Ο σχεδιασμός αυτός θα πρέπει να περιλαμβάνει την ουσιαστική και τακτική επιμόρφωση των εκπαιδευτικών(π.χ. Η Τεχνική Μοντελοποίησης Προγραμμάτων 1) , την αλλαγή των προγραμμάτων σπουδών και των αναλυτικών προγραμμάτων καθώς και την συνεχή αξιολόγησή τους ώστε να υπάρχει πάντα πυξίδα στην πορεία μας και τέλος την ύπαρξη και χρήση της υλικοτεχνικής υποδομής.

Έτσι πλέον δε θα μιλάμε για Ευέλικτη Ζώνη αλλά για Ευέλικτο αναλυτικό πρόγραμμα που πράγματι θα αντιμετωπίζει τη γνώση ολιστικά, για βιβλία που προσφέρουν τη γνώση ευχάριστα, που αναζητούν τη συνεργατικότητα, που μας βγάζουν από τη μοναξιά της τάξης αναζητώντας πληροφορίες από την αυλή του σχολείου, την πόλη που ζούμε και γιατί όχι από άλλους τόπους μακρινούς, μέσω διαδικτύου, κάνοντας αδελφοποίηση σχολείων.

Να λοιπόν πως θα δημιουργήσουμε ένα σχολείο με "σχόλη". Έτσι θα ξεφύγουμε από τη δασκαλοκεντρική μορφή διδασκαλίας και θα μπορέσουμε να επιδράσουμε και στο γνωστικό τομέα αλλά και στο συναισθηματικό και κοινωνικό τομέα του παιδιού συμβάλλοντας καθοριστικά στην αντιμετώπιση και επίλυση σημαντικών κοινωνικών προβλημάτων (π.χ. προβλήματα που αφορούν το περιβάλλον, τις διαπροσωπικές σχέσεις, τη δυναμική των ομάδων κ.λ.π.)

Τότε τα σχέδια εργασίας δεν θα προσδώσουν μόνο γνώση αλλά και δεξιότητες, ικανότητες σχεδιασμού, ανάπτυξη στρατηγικών, τεχνικές επίλυσης προβλημάτων, προσαρμογή σε νέες καταστάσεις, δυνατότητα διαχείρισης αυτών και τέλος κοινωνική μόρφωση.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Πασιαρδής Π.(2004). Εκπαιδευτική Ηγεσία: Από την περίοδο της ευμενούς αδιαφορίας στη σύγχρονη εποχή. Αθήνα. Εκδόσεις Μεταίχμιο.Σελ. 168-119.

Πασιαρδής Π.(1996) Μοντελοποίηση Προγραμμάτων (PROGRAM MONTELING): Η περίπτωση του προγράμματος για τη λειτουργική εκμάθηση της Νεοελληνικής Γλώσσας. Παιδαγωγική Επιθεώρηση 23/96 Σελ.37-60.

Αλαχιώτης Σ.(2002) Για ένα Σύγχρονο Εκπαιδευτικό Σύστημα. Επιθεώρηση εκπαιδευτικών Θεμάτων . Ειδικό αφιέρωμα στη Διαθεματικότητα ,7 . Αθήνα . Παιδαγωγικό Ινστιτούτο.

Αλαχιώτης Σ.(2002) Στ. Το δημιουργικό σχολείο δεν είναι ουτοπία. Εφημερίδα Βήμα 19/05/2002 Σελ. Β65.

Δ.Ο.Ε. (2005) Ανακοίνωση της Δ.Ο.Ε. για την Ευέλικτη Ζώνη 29/09/2005.

Σπυροπούλου Δ.(2004) Η Ευέλικτη Ζώνη ως εκπαιδευτική καινοτομία: Μια περίπτωση της εφαρμογής της σε τρία Γυμνάσια. Επιθεώρηση εκπαιδευτικών Θεμάτων . Παιδαγωγικό Ινστιτούτο. Τεύχος 9 .Σελ 157-171.

Τελόπουλος Θ. Διαθεματική και διεπιστημονική εκπαίδευση στο πλαίσιο της Ευέλικτης Ζώνης. Σελ 94-101.

Τζίφας Απόστολος (2006) . Η διαθεματικότητα από τη Θεωρία στην πράξη. Εφημερίδα «Επενδυτής» σελ 49 , αρ. φύλλου 180 , 29-30.4.06

Θεριανός Κ. Ευέλικτη Ζώνη: ο μύθος της παιδαγωγικής καινοτομίας και η πραγματικότητα της διατήρησης της κυρίαρχης παιδαγωγικής .(Διαδίκτυο)

.....
1.Η Τεχνική της Μοντελοποίησης Προγραμμάτων (PROGRAM MONTELING) δημιουργεί μια εποπτική εικόνα του προγράμματος μέσα από μια σειρά σχεδιαγραμμάτων και έχει επινοηθεί από τον καθηγητή Borich και τους συνεργάτες του (Borich and Jemelka 1982, Klinzing and Borich 1984)

Γαλανοπούλου Α.(2001) Η εφαρμογή της Ευέλικτης Ζώνης κατά το Σχολικό έτος 2001-2002 .Επιθεώρηση εκπαιδευτικών Θεμάτων . Παιδαγωγικό Ινστιτούτο. Τεύχος 6.